

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-320-4-77>

УДК 657:334

ІВАНОВ Сергій

Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»

<https://orcid.org/0009-0001-9050-0206>

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ЯК ІНФОРМАЦІЙНА ОСНОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

Стаття присвячена обґрунтуванню ролі системи бухгалтерського обліку в забезпеченні економічної безпеки підприємства з позицій формування інформаційної основи прийняття управлінських рішень, а також розробці рекомендацій щодо формування системи обліку підприємства.

У статті визначено сутність економічної безпеки підприємств. Розкрито роль бухгалтерського обліку у забезпеченні економічної безпеки підприємства, та зазначено основні функції, що мають ним виконуватись. Визначено основні вимоги до системи бухгалтерського обліку для забезпечення економічної безпеки підприємства. Запропоновано перелік ресурсів, щодо яких має відбуватися збір інформації, а також необхідні показники оцінки економічної безпеки. Доведено, що з метою управління економічною безпекою необхідна комбінація фінансового та управлінського обліку.

Результати дослідження можуть бути використані в практичній діяльності підприємств при організації системи бухгалтерського обліку з метою управління економічною безпекою.

Ключові слова: бухгалтерський облік, економічна безпека, інформація, контроль, ресурси, фінансовий облік, управлінський облік.

IVANOV Serhii

Yaroslav the Wise National University of Law Academy of Ukraine

ACCOUNTING AS AN INFORMATION BASIS FOR ENSURING THE ECONOMIC SECURITY OF ENTERPRISES

The article is devoted to exploring the accounting system's role in ensuring an enterprise's economic security. The study's relevance is determined by the dynamic nature of the economic environment, where enterprises face risks, competition, and instability, which negatively affect their economic security. The purpose of the article is to substantiate the accounting system's role in ensuring an enterprise's economic security from the perspective of forming an informational basis for managerial decision-making, as well as to develop recommendations for establishing an enterprise's accounting system.

The article analyzes the dynamics of the performance of Ukrainian enterprises from 2013 to 2022 and, based on key trends, characterizes the state of economic security of enterprises. Various approaches to defining the concept of economic security of enterprises are considered, and its essence is determined. The role of accounting in ensuring the economic security of an enterprise is revealed, and the main functions it should perform are highlighted.

It is established that accounting forms the foundation of informational support for managing economic security and making managerial decisions. The primary requirements for an accounting system to ensure an enterprise's economic security are outlined. One of the main tasks of organizing accounting to form informational support for managing economic security is determining the enterprise's resources and their key indicators for further analysis, monitoring, and managerial decision-making.

A list of resources for which information collection should be conducted is proposed, along with indicators for analysis of economic security that the accounting system should generate. It is emphasized that, for managing economic security, the accounting system must provide both financial and non-financial information. It is demonstrated that the accounting system must combine financial and management accounting to effectively manage economic security.

The study's results can be applied in enterprises' practical activities when organizing their accounting systems to manage economic security.

Keywords: accounting, economic security, information, control, resources, financial accounting, management accounting.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

У сучасних умовах динамічного економічного середовища, де підприємства стикаються з ризиками, конкуренцією та нестабільністю, економічна безпека є ключовим елементом їх стабільного функціонування та розвитку. Формування системи забезпечення економічної безпеки підприємства має бути одним із основних завдань системи менеджменту; в той же час це має бути елементом загальної стратегії діяльності та розвитку суб'єктів господарювання. Даний процес вимагає достатнього та об'єктивного інформаційного забезпечення. Адже наявність якісної та своєчасної інформації дозволяє ефективно використовувати та контролювати всі види ресурсів підприємства, що надалі впливає на результативність його діяльності.

Базою збору такої інформації є система бухгалтерського обліку, призначенням якої є забезпечення користувачів інформацією про поточну модель діяльності підприємства. Таким чином, формування системи бухгалтерського обліку відіграє одну з провідних ролей у забезпеченні економічної безпеки підприємства.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Методологічні, теоретичні та практичні аспекти формування економічної безпеки підприємств досліджували як вітчизняні, так і зарубіжні науковці, серед яких Бабіна Н. О., Безус Р. М., Бойко А. В.,

Геєць В. М., Кизим М. О., Клебанова Т. С., Черняк О. І., Зайченко К. С. та інші. Також науковцями приділялась увага і дослідженню питань щодо застосування бухгалтерського обліку в забезпеченні економічної безпеки діяльності підприємств. Серед них варто відзначити роботи таких науковців, як Бондарчук Н. В., Боримська К. П., Бутинець Ф.Ф., Васильєва Л. М., Волошина О. В., Гнілицька Л.В., Замлинський В. А. та інші. Їх дослідження формують основу для розуміння ролі бухгалтерського обліку в підтримці стабільності й захищеності економічної діяльності підприємств.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Мета статті полягає в обґрунтуванні ролі системи бухгалтерського обліку в забезпеченні економічної безпеки підприємства з позицій формування інформаційної основи прийняття управлінських рішень, а також розробці рекомендацій щодо формування системи обліку підприємства.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Виклики сучасного економічного середовища діяльності підприємств України вимагають постійного моніторингу умов зовнішнього та внутрішнього середовища. Такі дії мають бути спрямовані на ідентифікацію загроз діяльності підприємства, що в подальшому має відобразитись у розробці комплексу дій для мінімізації таких факторів. В цілому, це має на меті забезпечувати економічну безпеку підприємства.

Умови діяльності українських підприємств, крім загальносвітових кризових явищ, значно ускладнюються воєнними діями на території країни. Це створює додаткові загрози функціонуванню, та негативно впливає на формування фінансових результатів діяльності та можливості подальшого розвитку. Як свідчать дані Державної служби статистики України [5] (рис. 1), рівень операційної рентабельності протягом 2013-2022 років перебував на невисокому рівні, а загальна рентабельність в деяких роках була навіть негативною. В 2014 та 2022 роках спостерігався значний спад рентабельності та формування значних збитків, що перш за все пов'язано з початком та посиленням воєнних дій в країні. Зниження рентабельності в 2020 році також було наслідком зовнішніх кризових факторів, зокрема пандемії COVID-19, яка спричинила спад операційної рентабельності та збільшення збиткових підприємств. При такому значному впливі зовнішніх факторів на умови та результати діяльності підприємств необхідна розробка заходів із забезпечення економічної безпеки підприємств.

Рис. 1. Динаміка результатів діяльності підприємств України за 2013-2022 роки

Частка збиткових підприємств є досить високою та перебуває на рівні 25-35 %. Тобто близько третини українських підприємств зазнають збитки, що значно загрожує їх економічній безпеці та можливостям подальшої роботи. На такі показники значно впливає посилення конкуренції за різні види економічних ресурсів (матеріальні, людські, інтелектуальні, фінансові) та доступ до них. Під час кризових явищ, коли ресурси активно перерозподіляються, а їх вартість зазнає значних змін, основним завданням системи економічної безпеки підприємства стає захист його ключових сфер діяльності. Це передбачає ефективну протидію як внутрішнім, так і зовнішнім загрозам, які можуть дестабілізувати роботу підприємства. У разі ігнорування таких викликів суттєво знижується ефективність фінансово-економічної діяльності та порушується організаційна стабільність, що негативно впливає на загальні результати роботи підприємства.

Як видно з рис. 1, незважаючи на кризові умови, частка прибуткових підприємств залишається значною. Протягом 2016–2019 років спостерігалась стабілізація рентабельності та її поступове зростання. Однак у 2022 році, в умовах повномасштабного вторгнення, показники результатів діяльності підприємств знов демонструють ознаки спаду прибутковості. Це доводить значимість визначення факторів загроз та розробки заходів із реагування підприємств та формування системи економічної безпеки.

Таким чином, економічна безпека підприємств у період 2013–2022 років була під впливом численних внутрішніх і зовнішніх викликів. Підприємства демонструють певну стійкість і здатність до адаптації, проте високі ризики спостерігаються у кризові періоди, що вимагає впровадження заходів посилення фінансової дисципліни та стимулювання інноваційного розвитку для підвищення стабільності економічного середовища.

Для визначення засад формування економічної безпеки підприємства перш за все необхідно провести теоретичний аналіз її сутності. У зв'язку з актуальністю даної категорії, в науковому середовищі існує багато досліджень змісту економічної безпеки підприємства. Проте, єдиного, загальноприйнятого визначення все ще немає.

Одним із підходів по поясненню сутності економічної безпеки підприємства є її утотоження із можливістю планування діяльності підприємства та забезпечувати його розвиток відповідно по поставлених цілей а завдань. Так, Н.О. Бабіна [1] пояснює економічну безпеку підприємства як «стан його функціонування в умовах нормального (заздалегідь запланованого) розвитку, відповідно до чого реалізуються визначені (задекларовані) місія, цілі й завдання».

Інша досить поширена позиція щодо змісту економічної безпеки підприємства полягає у її трактуванні через призму ідентифікації загроз функціонування підприємству та розробки системи заходів щодо захисту та протидії негативним факторам. На думку І. Сосновської [9], економічна безпека є комплексною категорією, яка відображає захищеність усіх видів потенціалу підприємства від різних зовнішніх і внутрішніх загроз на всіх рівнях економічної діяльності. Таку ж позицію розділяє і Безус Р.М. [2], та розглядає сутність економічної безпеки з позицій стану, за якого підприємство ефективно функціонує за рахунок захисту та забезпечення своїх ключових складових, а також здатне протистояти загрозам як внутрішнього, так і зовнішнього характеру.

Інші науковці [4] розглядають економічну безпеку підприємства як систему забезпечення його стійкого функціонування та розвитку за рахунок раціонального використання трудових, фінансових, технічних та технологічних ресурсів, а також своєчасного реагування на внутрішні та зовнішні загрози. Тобто, за даним підходом основою економічної безпеки підприємства є оптимізація його ресурсного потенціалу та ефективне його використання.

Таким чином, економічна безпека підприємства має дві основні складові: з одного боку — це здатність захистити свої ресурси і діяльність від різноманітних загроз і ризиків, з іншого — ефективне управління в умовах конкурентного середовища. Важливою є здатність підприємства адаптуватися до змінюваних умов і мінімізувати негативні наслідки від зовнішніх шоків або кризових ситуацій. Тому економічна безпека є динамічним процесом, що передбачає постійну оцінку та коригування стратегій захисту і використання ресурсів для забезпечення стабільності та досягнення довгострокових цілей бізнесу.

Таким чином, економічну безпеку підприємства слід розуміти як здатність ефективно формувати та використовувати ресурсний потенціал для забезпечення можливості довгострокового стійкого стратегічного розвитку за рахунок забезпечення стійкості до внутрішніх та зовнішніх загроз функціонування.

Таким чином, основною метою формування системи економічної безпеки підприємства є забезпечення сталого розвитку та ефективності діяльності.

Дослідження підходів до забезпечення економічної безпеки підприємств стає ще більш актуальним у період воєнного стану, що формує додаткові загрози функціонуванню підприємствам.

Система економічної безпеки підприємства включає комплекс організаційних, технічних і управлінських заходів, спрямованих на захист інтересів підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз. Вона будується з урахуванням специфіки бізнесу, умов конкурентного середовища та конкретних завдань компанії [6]. Кожна така система є індивідуальною та залежить від наявних ресурсів, законодавчої бази, а також розуміння співробітниками важливості безпеки бізнесу.

Основні аспекти економічної безпеки включають:

- забезпечення фінансової стабільності;
- захист матеріальних і нематеріальних ресурсів;
- ефективне управління активами;
- мінімізацію ризиків та захист інформації.

Зазначені основні напрями забезпечення економічної безпеки вимагають розробки системи управлінських рішень. В свою чергу, це потребує наявності достатнього, об'єктивного та релевантного інформаційного забезпечення, яке формується системою бухгалтерського обліку. Саме бухгалтерський облік відіграє роль інформаційного центру будь-якого підприємства.

Бухгалтерський облік надає можливість оцінки поточного стану підприємства, забезпечуючи об'єктивність і достовірність даних для управлінських рішень, адже бухгалтерський облік є процесом

виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень [7]. Як зазначають [3], бухгалтерський облік є важливою складовою системи економічної безпеки підприємства. Він виконує ключову роль у зборі, обробці та аналізі даних про господарську діяльність. Як інформаційна платформа, бухгалтерський облік забезпечує формування достовірних даних для користувачів, створюючи точну картину фінансово-економічного стану та ділових операцій підприємства. Це дозволяє приймати обґрунтовані рішення для підтримки стабільності та ефективності діяльності економічних суб'єктів.

Роль бухгалтерського обліку у процесі забезпечення економічної безпеки підприємства, крім забезпечення інформацією, можна розкрити через наступні функції:

1. Фінансовий моніторинг.

Завдяки регулярному веденню обліку підприємство отримує актуальну інформацію про свої фінансові потоки, прибутки, витрати та зобов'язання. Це дозволяє оперативно реагувати на зміни в економічному середовищі.

2. Контроль за використанням ресурсів.

Облік матеріальних, фінансових і нематеріальних активів сприяє зменшенню втрат і запобіганню шахрайству. Своєчасна інвентаризація допомагає виявити можливі недостачі або зловживання.

3. Аналіз і прогнозування.

Бухгалтерські дані використовуються для складання фінансових звітів, бюджетування та аналізу рентабельності. Це допомагає підприємству планувати свою діяльність і уникати можливих фінансових проблем.

4. Забезпечення податкової безпеки.

Правильне ведення бухгалтерського обліку дозволяє підприємству дотримуватися податкового законодавства, уникати штрафів і зменшувати податкові ризики.

5. Інформаційна безпека.

Бухгалтерський облік, особливо в умовах цифровізації, передбачає використання автоматизованих систем обліку, що потребують захисту даних від несанкціонованого доступу.

Проте, для забезпечення виконання всіх зазначених функцій, необхідна якісна система бухгалтерського обліку. Така система має працювати безперебійно, надавати комплексну інформацію вчасно та точно. Основні вимоги, яким має відповідати система бухгалтерського обліку підприємства для можливості забезпечення економічної безпеки, узагальнено на рис. 2.

Рис. 2. Вимоги до системи бухгалтерського обліку для забезпечення економічної безпеки підприємства
Джерело: сформовано автором

Формування системи бухгалтерського обліку відповідно до зазначених вимог дозволяє створити ефективну систему бухгалтерського обліку, яка підтримує економічну безпеку підприємства, мінімізує ризики і сприяє його стабільному розвитку.

Сформована система бухгалтерського обліку має надавати правдиву та точну інформацію про наявні ресурси, фінансовий стан і господарські операції. Адже наявність помилок і викривлень фактів може вплинути на прийняття управлінських рішень.

Важливим є також забезпечення швидкої та своєчасної обробки даних, що дозволить надавати системі менеджменту актуальну інформацію та надалі швидко реагувати на зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищі.

Одними із найбільш небезпечних та поширених загроз сучасних підприємств є інформаційні загрози. До того ж, інформація зараз є одним із найбільш важливих та цінних ресурсів. Тому необхідне забезпечення захисту облікових даних від несанкціонованого доступу та витоку інформації. Для цього слід застосовувати різноманітні інформаційні технології, сучасні методи шифрування та багаторівневі системи захисту даних.

Як вже зазначалось, сучасна економіка характеризується динамічністю змін. Це вимагає адаптивності та гнучкості не тільки від підприємства, але і від його системи обліку. Вона має характеризуватися здатністю швидко адаптуватися та налаштуватися до змін у законодавстві, економічних умовах та змін у специфіці діяльності та потреб конкретного підприємства.

Одним із найбільш основоположних завдань при організації системи обліку є забезпечення її інтеграція з іншими системами та підрозділами підприємства. Необхідне забезпечення узгодженості із системами планування, управління ризиками та внутрішнього контролю, а також обмін інформацією з іншими інформаційними системами для забезпечення комплексного підходу до економічної безпеки. Таким чином, взаємодія бухгалтерської служби та інших підрозділів підприємства є основою збору повної інформації. Для цього керівництву підприємств потрібно організувати та налагодити канали зв'язку та руху інформації між структурними підрозділами.

Важливою вимогою є необхідність забезпечення високого ступеню аналітичності інформації. Інформація, що є результатом роботи системи обліку, повинна надавати можливість проводити глибокий аналіз показників економічної безпеки, виявляти загрози і слабкі місця у діяльності підприємства. Результатом цього є можливість прогнозування ризиків і планування заходів для їхньої мінімізації.

Виконання даної вимоги вимагає від менеджменту також певних додаткових організаційних дій. Необхідно розробити систему показників, які є необхідними для виявлення ризиків діяльності та організувати роботу зі збору інформації, необхідної для знаходження заявлених показників.

Із аналітичністю також пов'язана функція контролю та аудиту. За отриманою інформацією та показниками економічної безпеки необхідне систематичне спостереження та моніторинг. Тому необхідним є впровадження механізмів для автоматичного контролю даних та внутрішнього аудиту. Крім того, потрібен моніторинг не лише показників діяльності підприємства, але і самої системи обліку. Регулярні перевірка даної системи на відповідність встановленим стандартам і вимогам дозволять здійснювати її удосконалення та адаптацію.

При формування системи бухгалтерського обліку необхідно забезпечувати відповідність вимогам часу та використовувати сучасні можливості автоматизації. Використання сучасних програмних продуктів для автоматизації облікових процесів дозволить як значно пришвидшивши збір та обробку інформації, так і мінімізувати ймовірності помилок, пов'язаних з людським фактором.

Таким чином, підприємствам необхідно адаптувати свої існуючі облікові системи до виконання зазначених вимог. Це може навіть передбачати реформацію систем бухгалтерського обліку.

Одним із основних завдань організації обліку для формування інформаційного забезпечення управління економічною безпекою підприємства є встановлення ресурсів підприємства та їх основних показників для проведення подальшого аналізу, моніторингу та управлінських рішень. У табл. 1 запропоновано перелік ресурсів, щодо яких має відбуватися збір інформації, а також показники оцінки економічної безпеки, що мають формуватися системою обліку.

Збір і аналіз інформації щодо зазначених складових дозволить виявляти потенційні загрози, ефективно управляти ресурсами та забезпечувати стабільність і розвиток підприємства в умовах змінного середовища. Необхідно забезпечити можливість системи обліку збирати та надавати необхідну інформацію. Але, як видно з таблиці 1, для управління економічною безпекою необхідна як фінансова, так і нефінансова інформація, кількісні та якісні дані. Тому, для забезпечення інформацією щодо економічної безпеки підприємства недостатнім є функціонування на підприємстві бухгалтерського обліку у формі лише системи фінансового обліку. Адже дана система спрямована лише на збір числової інформації для підготовки фінансової звітності.

З метою управління економічною безпекою обов'язковою умовою є функціонування системи управлінського обліку, метою якого є збір інформації саме для внутрішніх користувачів. Даний облік не є регламентованим та передбачає можливість використання інформації в різних вимірниках та форматах.

Крім того, в рамках системи управлінського обліку необхідна підготовка системи нефінансової звітності, що значно розширить інформаційні можливості системи обліку. В цілому, роль бухгалтерського обліку в системі забезпечення економічної безпеки підприємства узагальнена на рис. 3.

Таблиця 1

Інформація, що має надаватися системою бухгалтерського обліку для забезпечення економічної безпеки підприємства

№	Вид ресурсів підприємства	Складові ресурсів	Показники аналізу економічної безпеки
1	Матеріальні ресурси	Наявність ресурсів (у розрізі їх видів)	Вартість сировини і матеріалів, готової продукції, напівфабрикатів тощо
		Контроль руху	втрати, списання ресурсів
		Інвентаризація	результати перевірки наявності та стану матеріальних активів
2	Фінансові ресурси	Грошові кошти	рух грошових коштів, стан банківських рахунків
		Можливості формування додаткових ресурсів	Прибуток, збиток, витрати, сума дебіторської та кредиторської заборгованості
		Інвестиційна діяльність	структура та джерела інвестицій, ефективність інвестицій
		Фінансові ризики	валютні, кредитні та інші фінансові ризики
3	Трудові ресурси	Кадровий потенціал	кількість працівників, рівень їх освіти та кваліфікації, вік працівників, продуктивність праці.
		Плинність кадрів	кількість звільнено, кількість нових працівників, причини звільнень, оцінка кадрових ризиків.
		Оплата праці	витрати на оплату праці, система мотивації та бонусів
4	Технологічні ресурси	Основні засоби	Вартість обладнання, стан обладнання, рівень зносу
		Інновації	новітні технології, можливості впровадження інноваційних рішень
5	Інформаційні ресурси	Комерційна інформація	дані про постачальників, клієнтів, конкурентів; корпоративна документація, звітність
		Захист інформації	наявність систем інформаційної безпеки, рівень доступу до конфіденційної інформації
6	Природні ресурси	Використання природних ресурсів	Вартість спожитих природних ресурсів, наявність ресурсів
		Екологічні ризики	дотримання екологічних норм, можливий вплив діяльності підприємства на навколишнє середовище

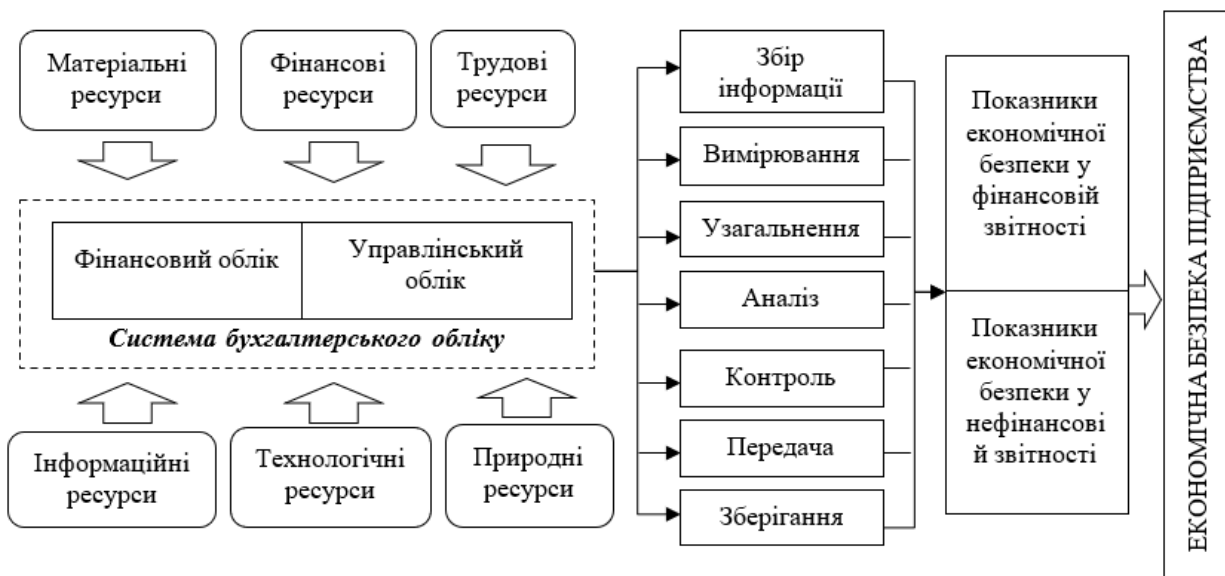

Рис. 3. Бухгалтерський облік як інформаційна складова системи забезпечення економічної безпеки підприємства

Проте, організація та функціонування бухгалтерського обліку у процесі забезпечення економічної безпеки може ускладнюватись зовнішніми факторами, серед яких часті та швидкі зміни у законодавстві, зростаючі вимоги до відповідності стандартам обліку, ризики кібератак на інформаційні системи, у т.ч. бухгалтерські. Тому, для безперебійного функціонування системи обліку та подолання викликів підприємствам необхідно інвестувати в автоматизацію облікових процесів, підвищення кваліфікації та навчання персоналу, впровадження сучасних методів аналізу даних.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Таким чином, система бухгалтерського обліку є не лише інструментом для ведення фінансових операцій, але й аналітичним засобом для прийняття рішень, мінімізації ризиків і забезпечення економічної безпеки підприємства. Бухгалтерський облік є невід'ємним елементом системи забезпечення економічної безпеки підприємства, який не лише забезпечує контроль за фінансово-господарською діяльністю, але й сприяє мінімізації ризиків і підвищенню ефективності управління. Економічна безпека підприємства прямо залежить від якості наданої облікової інформації. Інтеграція сучасних технологій та систематичний підхід

до ведення обліку допоможуть підприємствам адаптуватися до викликів сучасності та забезпечити свою стабільність у довгостроковій перспективі.

Література

1. Бабіна Н. О. Управління економічною безпекою підприємства в умовах нестабільності. *Економіка і управління*. 2016. № 2. С. 67–72.
2. Безус Р. М., Бойко А. В. Механізм стійкості аграрного сектору економіки України до глобальних викликів. *Європейський вектор економічного розвитку*. 2014. № 2(17). С. 22–29
3. Бондарчук Н. В., Васильєва Л. М. Роль обліку у забезпеченні економічної безпеки підприємства. *Молодий вчений*. 2017. № 9. С. 489–493.
4. Геєць В. М., Кизим М. О., Клебанова Т. С., Черняк О. І. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство : монографія. Х. : ВД «ІНЖЕК», 2006. 240 с.
5. Державна служба статистики України. Офіційний сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>
6. Зайченко К. С., Діма Н. І. Економічна безпека підприємства: сутність та роль. *Ефективна економіка*. 2021. № 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2021/92.pdf
7. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16.07.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
8. Кургузенкова Л. А. Економічна безпека підприємства: сутність та чинники формування її відповідного рівня. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2016. № 2. С. 29–33.
9. Сосновська І.М. Поняття та значення економічної безпеки виробничо-господарської діяльності підприємств. *Ефективна економіка*. 2015. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4303>

References

1. Babina, N. O. (2016). «Management of economic security of an enterprise in conditions of instability». *Economika i upravlinnia*. № 2. pp. 67–72.
2. Bezus, R. M., Boiko, A. V. (2014). «Mechanism of resilience of the agricultural sector of the economy of Ukraine to global challenges». *Yevropeiskyi vektor ekonomichnoho rozvytku*. № 2(17). pp. 22–29
3. Bondarchuk, N. V., Vasilieva, L. M. (2017). «The role of accounting in ensuring the economic security of an enterprise». *Molodyi vchenyi*. № 9. pp. 489–493.
4. Heiets, V. M., Kyzym, M. O., Klebanova, T. S., Cherniak, O. I. (2006). «Modeling economic security: state, region, enterprise: monograph». Kh. : VD «INZhEK». 240 p.
5. State Statistics Service of Ukraine. Official website. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>
6. Zaichenko, K. S., Dima, N. I. (2021). «Economic security of the enterprise: essence and role». *Efektivna ekonomika*. № 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2021/92.pdf
7. Law of Ukraine «On accounting and financial reporting in Ukraine» No. 996-XIV dated 16.07.1999. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
8. Kurhuzenkova, L. A. (2016). «Economic security of the enterprise: the essence and factors of forming its corresponding level». *Ekonomichnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii*. № 2. pp. 29–33.
9. Sosnovska, I.M. (2015). «The concept and importance of economic security of production and economic activities of enterprises». *Efektivna ekonomika*. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4303>